

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

Διδακτική Εκπαιδευτικού Δράματος - Τεχνικές Θεάτρου στην Εκπαίδευση

ΕΝΟΤΗΤΑ 10: ΤΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Μαρία -Μάρω Γαλάνη (PhD)
ΤΕΠΕΚΕ Πανεπιστήμιο Πατρών

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το δραματικό κείμενο είναι μια κατασκευή με προορισμό να παρασταθεί σκηνικά με κύριο χαρακτηριστικό τη θεατρικότητα που καθιστά κατανοητή την φύση του θεατρικού λόγου, η οποία μορφοποιείται μέσα από τα δομικά του στοιχεία .

Έννοιες κλειδιά

- Θεατρικό κείμενο
- Δραματουργικά στοιχεία

Προαπαιτούμενες γνώσεις

ΔΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Μαρία -Μάρω Γαλάνη (PhD) ΤΕΠΕΚΕ Πανεπιστήμιο Πατρών

Οι προαπαιτούμενες γνώσεις που αφορούν στα δομικά στοιχεία του δραματικού κειμένου είναι το θεωρητικό πλαίσιο που δίνει τη δυνατότητα να αποκτηθεί πλήρης εικόνα για τη δομή ενός έργου, την αλληλουχία των γεγονότων, την πορεία της αφήγησης, την εξέλιξη ενός χαρακτήρα, κ.λπ.

Κείμενο και σχολική θεατρική παράσταση

- Το πρώτο βήμα για να ανέβει μια θεατρική παράσταση στο σχολείο είναι η επιλογή του έργου ή η επιλογή κάποιου θέματος εάν πρόκειται για devised theatre
- Στο devised theatre το κείμενο της παράστασης προκύπτει από αυτοσχεδιασμούς κατά την πρόβα ή από ένα κολάζ κειμένων που διαμορφώνεται συλλογικά από την ομάδα.

Το κείμενο μιας θεατρικής παράστασης στο σχολείο

μπορεί να είναι:

- Θεατρικό έργο
- Απόσπασμα από θεατρικό έργο
- Διασκευασμένο λογοτεχνικό έργο
- Λογοτεχνικό κείμενο, ντοκουμέντα ή άλλα κείμενα
- Διακείμενα
- Επινόηση κειμένου των ίδιων των μαθητών – δημιουργική γραφή
- Λογοτεχνικό έργο που οι ίδιοι οι μαθητές έχουν μετατρέψει σε θεατρικό κείμενο
- Κείμενο από devised theatre
- Performance writing

Ενδεικτικά Θεατρικά έργα και κείμενα κατάλληλα για θεατρική διασκευή

- Όρνιθες Αριστοφάνης
- Πλούτος Αριστοφάνης
- Ο Μολυβένιος Στρατιώτης Χανς Κρίστιαν Άντερσεν
- Τα Καινούρια Ρούχα του Αυτοκράτορα Χανς Κρίστιαν Άντερσεν
- Χένσελ και Γκρέτελ Αδελφοί Γκριμ
- Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες Ιούλιος Βερν
- Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας Ουίλιαμ Σαίξπηρ
- Ο Ευτυχισμένος Πρίγκιπας Όσκαρ Ουάιλντ

- Παραμύθι χωρίς όνομα Πηνελόπη Δέλτα
- ο Καπλάνι της Βιτρίνας Άλκη Ζέη
- Το μεγάλο ταξίδι του Μελένιου Φακίνου Ευγενία
- Το αγόρι με τη βαλίτσα Μάικ Κέν
- Τα γουρουνάκια κουμπάρδες Ευγένιος Τριβιζάς
- Το όνειρο του σκιάχτρου -Ευγένιος Τριβιζάς
- Οι ιππότες της τηγανητής πατάτας Ευγένιος Τριβιζάς
- Ο Μορμόλης Rainer Hachfeld
- Μόμο Μιχαελ Έντε
- Μονόλογοι απ' τη Γάζα έκδοση του ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η επιλογή του κειμένου

Η επιλογή του έργου εξαρτάται από την τάξη – ομάδα:

- από τον αριθμό μελών
- από τις ανάγκες
- τα ενδιαφέροντα της ομάδας.

Υπάρχουν έργα ολιγοπρόσωπα και αλλά πολυπρόσωπα. Είναι πολύ σημαντικό να συμμετέχουν όλα τα παιδιά στη θεατρική παράσταση.

Δεν είναι απαραίτητο να αναλάβουν όλα τα παιδιά ρόλους επί σκηνής, μπορούν κάποια ανάλογα και με το ενδιαφέρον τους να στηρίξουν την ομάδα των υπολοίπων συντελεστών.

Σε περίπτωση που το έργο περιέχει λιγότερους ρόλους από όσα παιδιά επιθυμούν να παίξουν μπορεί ο /η εκπαιδευτικός:

- Να διανείμει έναν ρόλο σε δύο, τρεις ή και περισσότερους μαθητές και να μοιράσουμε τα λόγια σε περισσότερους του ενός «ηθοποιούς». Φροντίζοντας ώστε οι μαθητές/τριες «ηθοποιοί» που θα παίξουν διαδοχικά τον ίδιο ρόλο, να έχουν ένα κοινό στοιχείο αναγνωρίσιμο ως χαρακτηριστικό του ήρωα ώστε το κοινό να καταλαβαίνει ότι πρόκειται για τον ίδιο ήρωα.
- Να επινοήσει κι άλλους ρόλους και να εμπλουτίσει το κείμενο με την βοήθεια και των μαθητών/τριών, είτε με επινόηση κειμένου σε δράσεις δημιουργικής γραφής είτε με ενσώματη γραφή μέσα από αυτοσχεδιασμούς devised theatre

Αν το έργο που επιλέχθηκε, έχει περισσότερους ρόλους από τους μαθητές – «ηθοποιούς» τότε οι μαθητές αναλαμβάνουν να παίξουν περισσότερους από έναν ρόλους. Φροντίζοντας να διαφοροποιούνται από ρόλο σε ρόλο.

Μετατροπή λογοτεχνικού κειμένου σε θεατρικό

- Ένταξη των χαρακτηριστικών του θεατρικού έργου (διάλογοι, χωρισμός σε σκηνές, σκηνικές οδηγίες)
- Κατανόηση των προσώπων. Εμβάθυνση και εστίαση στους χαρακτήρες ενώ τους φαντάζεστε να συζητούν, να διαφωνούν, να συμφωνούν ώστε να γραφούν οι διάλογοι.
- Ο διάλογος είναι αναγκαίο να έχει συνέχεια.
Κάθε ατάκα προκύπτει από την προηγούμενη και προετοιμάζει την επόμενη.
Οι σκέψεις, τα συναισθήματα και τα γεγονότα δεν περιγράφονται αλλά προκύπτουν ως πληροφορία και γνώση μέσα από το διάλογο.
- Αν χρειαστεί κάποια μέρη του κείμενου να τα καλυφτούν με αφηγητή αυτό να γίνει μόνο όταν είναι αδύνατον να περαστούν σε διάλογο.

Tips

- A: Αυτοσχεδιαστικά πείτε τα λόγια (ως ο ρόλος) ηχογραφώντας αυτό το αυθόρμητο - αυτοματικό προφορικό κείμενο. Κατόπιν μπορεί να γίνει επεξεργασία και με το λογικό νου μπορείτε να προσθέσετε και να συμπληρώσετε το διάλογο.
- B: Δοκιμάστε το ίδιο αποδίδοντας στο ρόλο χαρακτηριστικά (που στηρίζουν την αρχική ανάγνωση του χαρακτήρα στο λογοτεχνικό κείμενο) υπαρκτών προσώπων από το περιβάλλον σας.

Επισημάνσεις

- Α: Το κείμενό πρέπει διατηρεί την αρχή, να εξελίσσεται ανεμπόδιστα και να καταλήγει.
- Β: Οι ήρωες πρέπει να είναι πραγματικοί άνθρωποι που βιώνουν πραγματικές καταστάσεις.
- Γ: Η αρχή και το τέλος είναι βασικά για ένα θεατρικό έργο. «Ο καλύτερος τρόπος για να αρχίσετε είναι να ξέρετε πώς θα τελειώσετε».

Συγγραφή Θεατρικού κειμένου

Η εκκίνηση για τη συγγραφή είναι:

- Το θέμα

Το θέατρο πραγματεύεται κοινωνικο-πολιτικά θέματα με σκοπό να προκαλέσει κάποια αλλαγή.

Βασικό για να γραφτεί ένα θεατρικό έργο είναι να ξεκαθαριστεί:

- Το πρόβλημα

Ο θεατρικός συγγραφέας επιθυμεί να μεταφέρει ένα κοινωνικό μήνυμα, μια άποψη για τη ζωή, για τις ανθρώπινες σχέσεις.

Βασικός στόχος του είναι:

- Η αντιμετώπιση του προβλήματος

Δημιουργία Θεατρικών χαρακτήρων

Προκειμένου να πλάσει τους χαρακτήρες ο θεατρικός συγγραφέας :

- Απαντά σε ποικίλα ερωτήματα σχετικά με τον χαρακτήρα
- Διερευνά το παρελθόν του
- Συνθέτει σαφές το κοινωνικό και ψυχολογικό του προφίλ
- Διερευνά τα κίνητρα του για τις πράξεις του και τις ενδόμυχες σκέψεις που κάνει ένας ρόλος πράττοντας
- Με τις πράξεις του ο συγγραφέας ζωντανεύει τον χαρακτήρα

Ανάπτυξη της ιστορίας - Δομή

- Μετάδοση πληροφοριών
- Στόχοι
- Συμβάντα
- Σύγκρουση – κεντρικό συμβάν (σύγκρουση ανάμεσα στο συνειδητό και στο υποσυνείδητο)
- Εξέλιξη της σύγκρουσης
- Τελικό συμβάν – Τελική έκβαση

Η γλώσσα

Βασικό θέμα είναι η σαφήνεια, η προφορικότητα, ιδιόλεκτος (ο ιδιαίτερος ατομικός τρόπος με τον οποίο μιλά ο χαρακτήρας), η απεύθυνση, η αμεσότητα, η επιλογή φράσεων «καθημερινών», επιλογή της κατάλληλης γλωσσικής μορφής

Ο θεατρικός συγγραφέας αντιμετωπίζει τη γλώσσα :

- ως ουσία
- ως ρυθμός
- ως συναίσθημα

1. Σκεφτείτε ένα σπίτι και τα μέλη του. Βάλτε τρεις ή τέσσερις ανθρώπους να ζουν εκεί. Κρατήστε μια συνηθισμένη εικόνα. Απαντήστε στα ακόλουθα ερωτήματα σχετικά με το σπίτι.
 - Που βρίσκεται και τι είδους οίκημα είναι;
 - Σε τι κατάσταση βρίσκεται;
 - Ποιοι απαρτίζουν τα μέλη του;
2. Δεν υπάρχει φαγητό στο σπίτι.
 - Τι φαγητό βρίσκουμε συνήθως εκεί;
 - Ποια είναι τα μέλη του;
3. Κάποιος φεύγει για να φέρει φαγητό.
 - Ποιος είναι;
 - Γιατί πάει αυτό το συγκεκριμένο άτομο;
 - Τι είδους φαγητό ψάχνει;
 - Προς τα πού κατευθύνεται;
4. Μετά από κάποια δυσκολία καταφέρνει να αποκτήσει λίγο φαγητό.
 - Πώς το αποκτά και με τι μέσα;
 - Που το βρίσκει;
 - Τι είδους φαγητό είναι;
5. Στο δρόμο της επιστροφής καθυστερεί.
 - Με ποιον τρόπο καθυστερεί;
 - Από ποιους;
 - Σε ποιο σημείο καθυστερεί;
6. Όταν τελικά επιστρέφει το μέρος είναι έρημο.
 - Γιατί είναι έρημο;
 - Που έχουν πάει τα άλλα μέλη του σπιτιού;
7. Η έκβαση αυτή της ιστορίας είναι μια αλλαγή προς το καλύτερο ή μια αλλαγή προς το χειρότερο στη ζωή των χαρακτήρων; (Βλέπε Παράδειγμα 88.3.)

Μοντέλο ιστορίας*

* Από το βιβλίο του Greig Noel
«Θεατρική γραφή» μτφ Φυλακτάκη, Π.
University Studio Press